

Raija Vahasalo

kansanedustaja, sivistysvaliokunnan pj
Puhe Kuljetusala.com-hankkeen avajaisissa
Finlandia-talo 23.10.2007

Hyvät kuulijat!

Kuljetusalan ammattilaisia tarvitaan maassamme lisää. Tämä johtuu osittain eläkepoistumasta, osittain kuljetusalan kasvusta. On tärkeää, että saamme kuljetusalalle osaavia ammattilaisia rakentamaan maamme kilpailukykyä ja hyvinvointia sekä vastaamaan liikenneturvallisuudesta.

On siis monia syitä siihen, miksi tarvitsimme kuljetusalalle uutta lainsäädäntöä. Nyt, kun uusi laki ja asetus ovat tulleet voimaan, alan koulutus on suurten haasteiden ja muutosten edessä.

Kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annettu laki (273/2007) ja valtioneuvoston asetus (640/2007) tulivat voimaan 1.8.2007. Näillä säädöksillä toimeenpantiin kansallisella tasolla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien perustason ammattipätevyydestä ja jatkokoulutuksesta (2003/59/EY).

Kuljetusalan ammattilaisten kasvava osaaminen tulee parantamaan kuljetusalan houkuttelevuutta lähivuosina. Perusteellinen kuljetusalan koulutus kysyy tietenkin yhteiskunnalta resursseja. Toisaalta se kuitenkin vähentää vahinkojen ja onnettomuuksien määrää ja niistä yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Liikenneturvallisuuden lisääntyminen koskettaa meitä kaikkia. Voimme varmasti olla yksimielisiä siitä, että liikenneturvallisuuden lisääntyminen on yhteisen etumme mukaista. Se tulee varmasti näkymään positiivisesti myös kuljetusalan työolosuhteissa ja työviihtyvyydessä.

* * *

Ilmastomuutoksen aikakaudella on joukkoliikenteen kehittäminen yksi polttava haasteemme. Suomessa tehdään tällä hetkellä joka päivä miljoona linja-automatkaa. Tulevaisuudessa näitä matkoja tehdään toivottavasti vielä enemmän. Kannattaa muistaa, että raideliikenteen kehittäminen edellyttää monin paikoin linja-autojen syöttöliikenteen kehittämistä. Vaikka lähijunia kulkisi 10 kertaa tunnissa, se ei auta tippaakaan niitä, jotka nyt ovat kerran pari tunnissa kulkevan syöttöliikenteen varassa. Linja-autoliikenne on aivan keskeisessä asemassa kehittäessämme sellaista joukkoliikennettä, joka sekä säästää ympäristöä että auttaa pitämään ihmisten päivittäisiin työmatkoihin kuuluvat ajat kohtuuden rajoissa.

Hallituksen tavoitteena onkin parantaa kaupunkiseutujen joukkoliikenteen palveluja niin, että tulevaisuudessa yhä useampi matkustaja valitsisi kulkutavakseen joukkoliikenteen yksityisautoilun sijasta. Tämän onnistuminen edellyttää monien eri tahojen välistä liikennejärjestelmätyötä sekä lisää uusia kuljetusalan osaajia. Tavoitteiden saavuttamiseksi Liikenne- ja viestintäministeriö on aloittanut myös linja-autoliikennettä koskevan lakiuudistuksen valmistelun.

Henkilöliikenteen osalta uudistettu lainsäädäntömme mahdollistaa sen, että meillä Suomessakin voidaan nyt suorittaa linja-autonkuljettajan koulutusohjelma jo nuorisoikäluokalle suunnatussa ammatillisessa peruskoulutuksessa. Uusi nuorisoasteen koulutusväylä tulee varmasti lisäämään alalle hakeutuvien määrää. Uskon myös, että tehdyt uudistukset tulevat houkuttelemaan kuljetusalalle lisää naiskuljettajia. Saa nähdä, näkyykö tämä jo ensi vuonna, kun ensimmäiset nuorisoasteen opiskelijat aloittavat urakkansa linja-autonkuljettajan koulutusohjelmassa!

Maantiekuljetusalan volyyymi on tietenkin huima myös tavaraliikenteen puolella. Lähes 90 % tavaratonneista kuljetetaan maanteitse, mikä merkitsee sitä, että monen alan kilpailukyky on riippuvainen tavaratoimituksista. Teollisuus, kauppa, palvelut, vienti ja tuonti – kaikkien näiden toimintaedellytyksenä ovat toimivat kuljetukset.

* * *

Uusilla linja-autonkuljettajilla on oltava suoritettuna direktiivin edellyttämä perustason ammattipätevyyskoulutus 10.9.2008 alkaen ja kuorma-autonkuljettajilla 10.9.2009 alkaen. Tämä perustason ammattipätevyyskoulutuksella saavutettu ammattipätevyys säilyy viisi vuotta. Sen jälkeen kuljettajat tulevat suorittamaan 35 tunnin jatkokoulutuksen ammattipätevyuden säilyttämiseksi. Jatkokoulutus uusitaan aina viiden vuoden välein.

Jatkokoulutuksen suorittamista edellytetään myös niiltä kuljettajilta, joiden ajo-oikeus on alkanut ennen uuden lain voimaantuloajankohtaa. Sen sijaan näiltä kokeneilta kuljettajilta ei tietenkään tulla vaatimaan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamista.

Suomessa ei ole aiemmin ollut pakollista hankkia erillistä kuljettajan ammattiin liittyvää koulutusta, vaatimuksena on ollut vain ajoneuvon kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin suorittaminen. Direktiivi harmonisoi maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien koulutuksen vähimmäistason. Sen myötä perustason ammattipätevyys on ammatin harjoittamisen edellytys ja sitä tulee jatkokoulutuksen avulla pitää ajan tasalla.

Direktiivin ja siihen perustuvien kansallisten säännösten tarkoituksena on koulutuksen avulla varmistaa raskaan liikenteen kuljettajien ammattitaito sekä ammattiin pääsemisen että sen jatkuvan harjoittamisen osalta. Uudet koulutusedellytykset aiheuttavat suuria haasteita koulutuksen järjestäjille, koska niiden tulee pystyä tyydyttämään kuljetusalan työvoimatarve.

* * *

Kuljetusala tarvitsee joka vuosi vähintään 4.000 uutta kuorma- ja linja-autonkuljettajaa, joille kaikille tulee pystyä antamaan perustason ammattipätevyyskoulutus. Samoin yhteensä 90.000 ammatissa jo olevalle kuljettajalle tulee pystyä antamaan jatkokoulutusta. Koska kuljetusala on yhteiskuntamme toimivuuden kannalta keskeisessä asemassa, on ensisijaisen tärkeää, että koulutusjärjestelmämme pystyy vastaamaan alan huutoon.

Perustason ammattipätevyyskoulutuksen pääasiallisina saantiväylinä ovat ammattioppilaitosten ja aikuiskoulutuskeskusten antamat perus- ja ammattitutkintoihin tähtäävät koulutukset sekä Puolustusvoimien kuljettajakoulutus. Nykyisillä koulutusmäärillä ei ole kuitenkaan mahdollista vastata ammattipätevyysdirektiivin myötä kasvaviin kuljetusalan työvoimatarpeisiin.

Ammatillinen peruskoulutus keskittyy koulutusjärjestelmässämme perinteisesti toisen asteen koulutukseen. Lähes 85 % eri alojen peruskoulutuksen aloituspaikoista on nuorten paikkoja. Ensimmäisenä ja isona pullonkaulana onkin kuljettajakoulutuksessa nimenomaan toisen asteen logistiikan perustutkinnon aloituspaikkojen liian alhainen määrä.

Suomessa on 39 logistiikan perustutkintoa kouluttavaa toisen asteen ammatillista oppilaitosta, joissa oli tänä vuonna 834 logistiikan perustutkinnon aloituspaikkaa. Ensisijaisia hakijoita logistiikan perustutkintoon on viime vuosina ollut kuitenkin keskimäärin 1,2 hakijaa jokaista aloituspaikkaa kohden. Aloituspaikkojen vajeisuus suhteessa hakijamääriin on rakenteellinen vääristymä, jota ei saisi esiintyä alalla, jolla on työvoimapula ja jonka kaikille uusille työntekijöille on asetettu lainsäädännöllä vähimmäiskoulutusvelvoite.

Koulutusjärjestelmämme eri toimijoiden tulisi siten viimeistään nyt herätä kuljetusalan työvoimatarpeeseen, koska kuljettajapula heikentää koko yhteiskuntamme toimivuutta ja kilpailukykyä. Opetusministeriö on osaltaan ryhtynyt toimiin rakenteellisten puutteiden korjaamiseksi kehottamalla 12.6.2007 ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiä kohdentamaan nykyisiä opiskelijapaikkojaan aikaisempaa enemmän kuljettajakoulutukseen.

Ensi vuonna kaikki ammatillisen koulutuksen järjestäjät saavat 2.200 lisäpaikkaa käyttöönsä. Koulutuksen järjestäjien tulisi suunnata saamiaan lisäpaikkoja erityisesti logistiikan perustutkintoon, mikä on myös Opetusministeriön tavoitteena.

* * *

Kuljetusalaa suosivat myös monet maahanmuuttajat. Opetushallituksen mukaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus kuljetusalalla vaihtelee alueittain alle 10 prosentista jopa 25 prosenttiin. Pääkaupunkiseudun linja-autoliikenteessä maahanmuuttajataustaisten kuljettajien osuus on nykyisin lähes 50 %. Kun alan ammattilaiset tulevat monista eri kulttuureista, edellytetään alan koulutuksen järjestäjiltä ja yrityksiltä aiempaa monipuolisempaa ja monikulttuurisuuden huomioivaa osaamista.

Ammatillinen koulutus on lisännyt viimeisten vuosien aikana vetovoimaisuuttaan. Ammatillisen koulutuksen ensisijaisten hakijoiden osuus toisen asteen hakijoista on noussut vuodesta 2003 lukien 57 %:sta 61 %:iin, kun vastaavana aikana lukiokoulutuksen ensisijaisten hakijoiden osuus on puolestaan laskenut 43 %:sta 39 %:iin.

Nykynuoret arvostavat ammatillista koulutusta ja kokevat, että myös heidän vanhempansa ja alan oppilaitokset arvostavat heidän valintaansa. Ikävä kyllä nuorten luottamus päättäjien arvostukseen ei ole samaa tasoa. Siihen saamme muutoksen suuntaamalla resursseja ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseen. Tämä työ on jo aloitettu, ja sitä on tärkeää jatkaa myös tulevaisuudessa.

Kuljetusalan kannalta on ilahduttavaa huomata, että ammatillisen koulutuksen hakijamäärät ovat lisääntyneet viime vuosina eniten juuri tekniikan ja liikenteen alalla. Ensisijaisten hakijoiden määrä oli alalla tänä vuonna yli 22.000 eli peräti 42 % kaikista ammatillisen koulutuksen hakijoista.

* * *

Kuljetusala.com on kuljetusalan toimijoiden yhteishanke, jolla pyritään ennen kaikkea lisäämään kuljetusalan ammatilliseen koulutukseen ja jatkokoulutukseen hakeutuvien määrää ja vastaamaan siten alan lisääntyvään työvoimapulaan. Opetusministeriön päärahoituksella toteutettava Kuljetusala.com toimii siten koulutuksen järjestäjien uutena oppilashankintaväylänä. Hankkeen tavoitteiden toteutumisen suurena edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjät tarjoavat koulutukseen hakeutuville myös mahdollisuuden koulutukseen.

Opetusministeriö on omalta osaltaan vastannut kuljetusalan radikaalisti muuttuviin koulutustarpeisiin, nyt on koulutuksen järjestäjien vuoro. Koulutuksen järjestäjien tulee kiinnittää asiaan ensitilassa huomiota ja lisätä logistiikan perustutkinnon aloituspaikkojaan heti ensi vuodesta lukien.

Paitsi koulutusmäärien osalta myös koulutuksen sisällön osalta koulutusjärjestelmämme tulee elää yhteistyössä työelämän kanssa. Työelämä on tilaaja, jonka määrällisiä ja laadullisia tarpeita ei voida sivuuttaa.

Kuljetusala.com on kaksivuotinen suurhanke, jossa ovat mukana kaikki kuljetusalan toimijat. Hankkeella siirrytään sanoista tekoihin. Seuraavien kahden vuoden aikana kuljetusalaa tullaan esittelemään kiinnostuneille eri puolilla Suomea.

Toivon, että Kuljetusala.com tulee antamaan monelle nuorelle ja aikuiselle, miehelle ja naiselle, kipinän kouluttautua alalle, jolla vastuuntuntoisille ammattilaisille on kova kysyntä.

Näiden sanojen myötä toivotan Kuljetusala.com -hankkeelle menestystä!